

CIJENA lista: U pretplati za godinu... Broj 1094.

Koraknimo napred!

U Istri je čitav narod i puk i inteligencija za ujedinjenje SHS. Teorična strana tog pitanja je kod nas rešena; praktična samo delomično.

Ali velikom, novom doba, koje sad proživljujemo, doneslo nam je i nove zadatke. Pitanje jedinstva jugoslovenstva, koje sad ostvarujemo, donelo nam je i neke nove probleme, bolje rečeno, učinilo ih je aktuelnijima, akutnijima, ali oni su postojali već od pre.

Dok smo bili razdvojeni na tri dela, pisali smo i na tri načina. Sad, kad smo se proglašili i kad se čitimo (a mi se uistinu čitimo) jednim, mi treba da jedinstveno i pišemo. Već u vreme Skerleveve ankete o tom pitanju (u proleću 1914.) bilo je jasno: da je latinica pismo a ekavština narečje naše buduće jedinstvene književnosti jugoslovenske.

Našim je ciljem bilo, konstatirati taj fakat. Ko hoće da prouči razloge pobeđe, neka pročita "S. književni glasnik" za g. 1914. a ko njeđa nema, dosta mu je i 3-4 broj ovogodišnjeg "Književnog Juga".

Svako, ko je u teoriji za književno jedinstvo i ekavštinu, neka piše njom. Oni, koji još nemaju jasnog nazora o "e" i "je", neka to pitanje prouče i neka napuste svoju neutralnost. Čim pre to pitanje rešimo, tim ćemo viši stupanj razvitka, kulture i istinskih volje za narodno jedinstvo pokazati.

je ekavština nama Istranima i lakša i srodnija od ljezavštine.

Nije shodno, niti potrebno, tražiti sada, da se ekavština uvede u škole. Naše vlade to inako ne bi to dopustile, a za kratko vreme dogodit će se to i bez pitanja i privole današnjih ekscelencija.

Kao što se članovi nekog društva poznaju po zajedničkim znacima na kapi ili kaputu, slično neka se pristaše narodnog jedinstva poznaju po simbolu našeg ujedinjenja — po ekavštini.

RATNI IZVJEŠTAJI

Austro-ugarski.

Beč, 27. (D. u.) Službeno se javlja: Na tirološkoj su fronti poduzeća jurišnih odreda zadala neprijatelju u dolini Concl i Val Arsa krvavih gubitaka.

Njemački.

Berlin, 27. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Vojna skupina prijestolonasljednika Rupprechta: Bojna djelatnost oživi na mnogim mjestima na večer.

Glasovanje u carevinskom vijeću.

Probležni proračun prihvaćen s 19 glasova većine.

Beč, 26. srpnja. Pri drugom čitanju proračunskog provizorija podaje predsjednik Češkog svaza zast. Frank Štanjek izvještaj o stanovitosti svaza, koje gataje popravljenju i postlje promjene vlade.

Zast. Hauser izvjavlja: Ma da se kršćanski socijalci žude padu dra. Seidlera, ipak će glasovati za proračunski provizorij. Ističe žrtve pridonešene od Nijemaca, te molli, da vlada te žrtve osetjeni počasti, a ne da preko njih ravnodušno predje.

Zast. pl. Pantz (njem. centum) pripominje, kako se osjeća kao uvreda za njemački narod u Austriji, što se ministar-predsjednik nije odvažio progovoriti riječ "Nijemac" poslije svih onih zrtava, što je njemački narod u Austriji doprineo na frontama i u zaledju.

Zast. Tertil (Poljak) podaje izvjavu, da će Poljaci glasovati za šestmesečni proračunski provizorij i za ratne potrebe u uvjerenju, da će si nova vlada poštivanjem prava, ustrajanjem na načelu pravednosti, obećanom u parliamntu i uvažavanjem nacionalnih, političkih i gospodarskih zahtjeva steći povjerenje Poljskoga kluba.

Zast. dr. Korosec poče slovenski. Nastavlja njemački i obrazlaže otklanjajuće držanje Jugoslavi na naprama proračunskome provizoriju i naprama novome ministarstvu. Ističe isto držanje novog ministra-predsjednika prigodom njegovoga sudjelovanja

u Stürgkhovom kabinetu i liči progone, kojima su Jugoslaveni izvrgnuti. Pokazuje, kako će i nadalje biti podržavan kurs proganjanja i potlačivanja jugoslovenskog naroda, no Jugoslaveni mogu kazati, da njihov narod nije bio progona savijen, već, da je time bio ojačan njegov otpor i podignuta odvažnost.

na temelju samoodredjenja naroda u slobodnoj državi snažno zahvatila sve slojeve jugoslovenskoga naroda. Zahvaljujemo se takodjer Srbima, Hrvatima i muslimanima u Bosni i Hercegovini, koji se unatoč svim nastojanjima Budimpešte nisu dali prenamiti, već čvrsto i vjerno ostaju uz našu ideju.

Zast. Lewickij (Ukrajnac) izvjavlja, da mora glasovati protiv proračunu i protiv svim državnim potrebama, budući da Ukrajinci vide u odstupu grofa Czernina, te u padu Seidlerovom, koga su sakrivilli Poljaci, ko što i u poziv grofa Buriana novu orijentaciju u smislu veopoljačkih nastojanja.

Zast. dr. Glombinski (Svepoljak) ističe odlučnu opoziciju svoje stranke protiv sadašnjem sistemu. Njegova stranka da ne može dozvoliti proračuna.

Izakako je govorilo više njemačkih govornika od kojih se više njih (nj. radikalaca) izvjavilo protiv novoj vladi, no za ratne kredite su ipak glasovali. Dok je njem. soc. dem. Seitz izvjavio se za proračun a protiv ratnih kredita, došlo je u 8 sati u večer do

glasovanja. Proračunski provizorij bi prihvaćen sa 215 protiv 196 glasova, dakle sa 19 glasova većine.

Predsjednik na to saopćuje, da će se dojučerašnja sazvatl pismeno. Odašilje pozdrave junacima na frontu i kuća se razilazi.

Rat.

Francuski izvještaj od 25. srpnja na večer: Na fronti Ourcq odigraše se bojevi s istim uspjehom, kao što i prošlog dana. Sjeverno od rijeke zaposjeli smo Oulchy la Ville. Južno od rijeke postigle su francusko-amerikanske čete napredak, koji je na nekim mjestima iznosio 3 kilometra.

Francuski izvještaj od 26. srpnja poslije podne: Jučer na večer osvojile su francuske čete po ljetom boju Villedontaire, gdje su zarobile 200 topova i zaplijenile 20 strojnih pušaka.

Engleski izvještaj od 26. srpnja u jutro: Neprijatelj je na večer napao na naše nove položaje u odsjeku Hebuterne. Bio je bačen uz teške gubitke te pustio oko 30 zarobljenika u našim rukama.

Izvještaj istočne armije od 24. srpnja: Prilično jaka topnička djelatnost na dojranskoj fronti i u predjeu Kope. Umjerena topnička djelatnost na ostaloj fronti. Ljetaci saveznika bacili su bombe na neprijateljske uredjaje kod Burgasa, sjeverno od Bitolja i kod Demir-Hisara.

Amerikanski izvještaj od 25. srpnja: M. prištšteno postojano na neprijatelja izmedju Ourcq e Marne te smo osvojili južnu polovicu šume La Fere.

* O čemu zavisi rješenje češkog i jugoslavenskog pitanja? „Frankfurter Zeitung“ piše u odlučnom članku, u kojem se bavi s unutrašnjom politikom, među ostalim: Tlapnju, u koju se vjerovalo u prvim ratnim godinama, da se može nametnuti državi uredjenje odzgo, napustilo se danas već temeljito. Do ujedinjenja među narodima Austrije će doći tek onda, čim će Česi i Jugoslaveni napustiti želju, da tvore posebne države. A ove će želje nestati tek onda, čim će biti i zadnja nada na to pokopana. Dakle potijek i izlazak rata odlučit će o udesu Austrije, kao što je bitno nastao radi nje... Stara njemačka misao, što dozrijeva: Nije to dvoboj između Njemačke i Engleske, rat je to, što ga Njemačka vodi iz nesebičnih razloga za — Austriju! Na taj način kuša njemačka javnost svaliti svu odgovornost za rat — na Austriju. Pomoću njemačkih nacionalaca, nosit ćemo mi i odgovornost i posljedice njemačkog rata!

* O političkom talentu političkih grupa austrijskih Nijemaca piše „Frankfurter Zeitung“, da u Njemačkoj nemađu već odavna velikog poštovanja. To je nezahvalan svijet, oni brideri u rajhu, koji uzvrćaju tako nemilo i bezobrazno nastojanja njemačkih političkih skupina, da ih izbavi Berlin iz austrijskog jarma!

* Utopiljo! „Berliner Tageblatt“ piše: Od elementarnog je zamašaja, da se znade ne samo u Austriji već takodjer u savezničkoj Njemačkoj, da je „Austrija s njemačkom hrptenjačom“, kako je kazao dr. von Seidler još prije nekoliko dana, čista utopija. Moglo bi se, da bi se htjelo, otkinuti od Austrije njemačke pokrajine, te tamo tjerati njemačko-nacionalnu politiku po miloj volji. Ne će li se raskomadati Austriju, tad mora Austrija biti u buduću samo federacija potpunoma jednakopravnih naroda. I Seidlerov pad dokazuje potpunu nemogućnost njegove politike, pošto je gotovo nemoguće, vladati Austrijom protiv volje dviju trećina njezinog pučanstva. Nema dakle smisla, da se nastavi politikom, koja mora Nijemce da vodi od poraza do poraza. Politici vječitih prijetnja oktroacijom mora se učiniti jednom kraj. Glavna je zadaća novog ministra-predsjednika, da vodi austrijske narode polagano do federativnog saveza, koji jedino može u budućnosti nadoknaditi staru „historičko-političku individualnost“ austrijske monarhije.

Iz bivšeg ruskog carstva.

„Vorwärts“ javlja iz Stockholma: Vodja socijalnih revolucionaraca Kaomkov, koji je 5. srpnja izrekao huckajući govor proti grofu Mirbachu na sovjetskom kongresu i koji je nagovijestio otvoren boj protiv opstojeće vlade, bio je ustrijeljen po zakonu opsadnog stanja. Isto tako i socijalno revolucionarna voditeljica Spiridovna. Vijest o smakuću obiju ovih ličnosti učinila je na socijalne revolucionarce dubok dojam. — Marija Spiridovna, koja je bila 32 godine stara, rodila se u gradjanskoj ruskoj obitelji te je već kao 21godišnja djevojka ubila jednog ruskog generala, koji je seljake mučio osobito nečovječki. Na putu u Sibiriju bila je Spiridovna izložena svakojakim mukama sa strane carskih sluga, koji su među ostalim gasili cigarete na njezinom tijelu. To joj je donijelo glorijsku mučenicu, a seljaci su ju častili upravo kao sveticu. Na njezin imen- ili rođendan običavali su paliti njoj u počast po crkvama bezbroj svijeća. Kad je Marija Spiridovna postala predsjednicom seljačkog sovjeta, hodočastile su gomile seljaka k njoj. Spiridovna se zanimala jedino za seljačku dobrobit. Vrijedila je kao jedna od najsilnijih i najuglednijih žena u Rusiji. Na petom kongresu sovjeta prekinula je svaki odnošaj k boljševičkoj stranci. K svezi s atentatom na Mirbacha bila je zatim uapšena.

O bojovima u Rusiji javljaju različita vrela: Sovjet poriče istinitost vijesti, da su Ceho-Slovaci osvojili Irkutsk i Citu u Transbaikalskoj. Na istočnoj fronti Ceho-Slovaka napreduje neprijatelj iz obe željeznice. Na željeznici Jekaterinburg-Celjabinsk povukoše se sovjetske čete na željezničku stanicu Noramerskaja. Na zapadno uralskoj fronti stoje sovjetske čete kod Aroslanova. U smjeru na Pomorinsk stoje sovjetske čete na liniji Lukovskaja-Olovkaj-Golevskoj. U Arhangelsku su Englezi iskrcali silom svoju misiju. „Večernija Izvjestija“ javlja, da su Englezi, kad su zaposjeli murmansku obalu, zaposjeli nekoliko ruskih putničkih parobroda. Na ovima su nadomjestili crvenu sovjetsku zastavu sa starom trobojnicom ili s engleskom trgovačkom zastavom. U guberniji Novgorod buknuše neredi uslijed glada. Isto prijeti takodjer u guberniji Vologda. — Iz Auduskana javljaju, da se čitavi muslimanski proletarijat izrekao protiv sovjeta. — Reuter javlja iz Charbina, da je između generala Horvata i Ceho-Slovaka bio postignut sporazum. 4000 Kozaka priključilo se kod Nikolska s Horvatom. „Times“ i „Daily Mail“ javljaju iz New-Yorka, da se tamo ustrojio pomoćni odbor u prilog Ceho-Slovaka, koji se bore u Sibiriji za četvorni milijuna dolara za dobavu lijekarija i ostalih potreba

za borce. Odbor će se proširiti priključenjem Ceho-Slovaka, koji žive u Udruženim državama, a čiji broj iznosi 1.25 milijuna, u veliki češko-slovački savez.

O stavci na ukrajinskim željeznicama javlja „Golos Kijeva“ od 21. t. mj.: Stavka željezničara traje bez daljnjih zapletaja. Stavkaški su odbori otklonili pregovaranja za konac štrajka, navodeći, da nemaju za to ovlaštenja. Stavka traje na svim prugama. „Poslijednje Novosti“ javljaju: Mjere poduzete sa strane željezničke uprave i njemačkih oblasti, da se čini stavci kraj, bijahu do sad uzaludne. I isplata dnevnicu nije ništa koristila. U mnogim su se slučajevima činovnici i radnici nećkali, primiti plaću prije no što se prihvate njihovi zahtjevi.

Iz slavonskog svijeta.

Iz Slovenije. Iz Maribora pišu „Slovenskom Narodu“ prigodom nastupa u petu godinu rata: Četiri su godine svjetskoga rata iza nas. To su godine bratstva i stradanja fizičkoga i moralnoga. I sve se to stradanje vršilo u znaku „njemačke kulture“. Upravo prije četiri godine bile su gradske ulice i ceste slične velikim rijekama, trgovci slični bućućim slapovima. Nastajale su sramotne popijevke protiv neprijatelja... Prije četiri godine grmlje su ulice pjesmama sviju narodnosti, slavili su Pruse, grlili su Talijane, a Slovence su zatvarali. I opet je nastala posvema druga slika. Tihle su gradske ulice, tihli su trgovci. Nitko ne pjeva nitko nije vesela lica... Slovenici smo imali u ratu dosta životne škole. Naučili smo poznavati veliku vrijednost narodne samostalnosti i slobode, vlastite državnosti. Iz te spoznaje, iz te škole izraslo je i utvrdilo se zahtjev za vlastitom slobodnom jugoslavenskom domovinom. U Jugoslaviji ne će biti krvi ni stradanja! završava dopisnik slovenskog lista. — U Ljubljani se 25. srpnja održala glavna skupština „Priateljskog potpornog društva“. Bio je suglasno prihvaćen predlog, da se društvo raspusti. U smislu društvenih pravila sva će se glavnicu, koju broji oko 20.000 K, izručiti „Matici Slovenskoj“, uz preporuku da tu glavnicu, dotično kamate, koji će narasti iz glavnice, upotrebli za podupiranje potrebnih slovenskih književnika i njihovih obitelji. — U Beču su dne 25. srpnja bili izaslanici slovenskog radništva iz Idrije, srpadajući svim trim jugoslavenskih strankama u ministru za javne radnje, Homana. Ministar je obećao da će ranije dobiti odsad inješto 55% skuparinskog doplatka 85%. Odslanstvo je bilo predvedeno pred ministru po zast. Ravničaru (JDS), Gostinčaru (SLJS) i Skajeru (njem. soc. dem.). U „Edinosti“ se pritužuje neki putnik, da ga željeznički činovnik na nekoj postaji u Kranjskoj nije razumio slovenski, te se ujedno čudi, kako se može taj čovjek, koji ne pozna jezika onog naroda, među kojim sužbi, debljati na trošak tog naroda.

Deset zapovijedi. Tršćanska „Edinost“ donosi ovih 10 zapovijedi: 1. Sloveni, Hrvati i Srbi jesu jedan narod s trim imenima. 2. Ne potpiruj medju njima nesloge, jer samo u slogi i jedinstvu Slovenaca, Hrvata i Srba naš spas. 3. Ne ponizuj se ni pred kome i ne zatajuj svoga imena, bilo ono slovensko, hrvatsko ili srpsko. 4. Sjećaj se uvijek, da si kao Slovenac, Hrvat i Srbin grana velikoga stabla slavenskoga i da su ti Poljaci, Česi i Rusi braća. 5. Ponos se s time, da imadeš dvanaest milijuna slovenske, hrvatske i srpske braće, i da si Sloven, kojih imade preko sto i šezdeset milijuna. 6. Sjećaj se da nam je domovina lijepa i velika, no da je raskomadana. Spomen na slavnu prošlost tvoje domovine neka te bodri u radu za njenu budućnost. 7. Znaj, da si vezan s braćom vezom krvi i jezika, dok je vjera stvar savjesti. Zato su Sloveni, Hrvati i Srbi jedan narod bez razlike vjere. 8. U svojem srcu, u svojoj obitelji i u cijelome svome životu nastoj, da najprije izvedeš ono, što hoćeš da bude u tvome narodu. 9. Čuvaj se ispraznoga oduševljenja i velikih riječi. Govori i zahtijevaj samo ono, za što imaš voje i za što možeš postaviti cijeloga sebe. 10. Ne dozvoljavaj da bi oni, koji te izrabljuju i ponizuju u svakidašnjem životu, govorili u tvom imenu!

Poljski list o Jugoslavenima. Poljski dnevnik „Kraj“ iz Lešnja u Poznaniu donosi izvoran članak o političkim prilikama kod nas, te kaže između ostaloga: Najmanje upliva na broj i moć ideja imade grupa Sušteršičeva, koja prema vani nema kuraje istupiti otvoreno za svoje ciljeve, ali bi se zadovoljila sa stajanjem prije rata. — Za državno jedinstvo svih Jugoslavena izjavila se velika većina svih svjetskih Slovenaca, Hrvata i Srba. — Treća je grupa frankovaca-Stadlerovaca, koji zahtijevaju ujedinjenje Dalmacije, Bosne i Hercegovine sa Banovinom bez obzira na sudbinu Slovenaca i preostalih Srba (izvan monarhijskih te ugarskih). Četvrta niansa je hrvatsko-srpska koalicijska, oportunistička, na temelju nagodbe sa Ugarskom. Kod Slovenaca samih imamo ove nianse: slovenski separatizam; drugi je tabor za potpuno ujedinjenje Jugoslavena i politički i jezikovno i prosvjetno, a treća je struja većine intelektualne i literata za političko jedinstvo te održanje kulturnih slovenskih, hrvatskih i srpskih osobeina.

Odborima, koji opremaju djecu na prehranu u Hrvatsku i Slavoniju.

Najveća pogreška kod opremanja djece na prehranu i ono u čemu čitava akcija zapinje, jeste bezsumnje u tome, što pojedini mjesni odbor, odnosno gg. župnici, sveštenici i učitelji, koji djecu nabiru, još ne će da uvide, da se kod ove akcije ne radi o tome, da se samo olakša življenje obiteljima, koje su nekad živjele bolje i udobnije, a još manje o tome, da se ovamo dopremaju djeca na školovanje ili na popravak. Ne, čitava ova akcija ne ide ni za čim drugim, nego za tim, da se iz krajeva, gdje je pučanstvo en masse gladju ugroženo, spasi ono i samo ono, što bi bez-ovog spasa doma od gladi izginulo. To i ništa drugo.

Jasno je, da nije moguće ni pomišljati na to, da se sva oskudna djeca iz naših južnih krajeva smjeste ovamo, jer oskudne i siromašne djece ima na žalost na stoline hiljada više, nego što ima ovamo slobodnih mjesta za djecu. Pa ako se to uzme u obzir, kao i činjenica, da je u Hrvatskoj i Slavoniji već smješteno oko osamnaest hiljada djece, te da je broj daljnjih slobodnih mjesta, koliko god b'lo još prilično velik, ipak ograničen, onda je jasno, da se mora energično spriječiti, da ovamo dolaze djeca, kojoj se ne radi o glavi i da se mora od svega da prebere samo i isključivo ono, što je najbjednije i što je kod kuće izloženo izravno smrti od gladi.

Ovo treba da uvijek imaju pred očima svi, koji ovamo djecu dopremaju.

Opazio se pak u mnogo slučajeva, naročito kod istarskih i dalmatinskih transporta, da dolaze ovamo djeca, za koju je i po izgledu i po njihovom vlastitom pričanju jasno, da bi se lahko mogla i kod svoje kuće da prehrane, dok se do sada još nitko nije pobrinuo za one jadne hiljade djece iz nekih naših zabitnijih krajeva do, gdje redom i djeca i odrasli propadaju i ginu od nevolje i gladi. To treba da se uredi.

Znam iz iskustva, da mnoga gg. sveštenici, učitelji i župnici (dakako u najboljoj namjeri) nagovaraju i moćne roditelje, nek djecu ovamo šalju i samo da ih nagovore, obećavaju im svega i svačesa: škole, zanate, strukovne škole, gimnazije i čak i „velike škole“ — a djeca, a da im i nije najveća potreba, namamljena tim obećanjima, dolaze ovamo i onda se najednom nadju u posve drugim prilikama: nego su ih zamišljala, budu ozvolovljena — što je posamu akciju još gore — ozvolovljuju svojim zanovjetanjima i hraniteljje. Sigurno je, da se je izgubilo na stoline mjesa radi desetaka ovako zanovjetljive i nepotrebne djece.

Dijete, koje doma u istinu gladuje, to ne prebira i zadovoljno je i sretno sa bilo kakvim prilikama, samo ako ima čime da se nahrani, da glad utiša. Pa to je i naravno, a najbolje se to vidi kod bosanske i hercegovačke djece, a i kod jednog dijela dalmatinske i istarske.

Djeca i roditeljima neka se istina kaže. Ovamo skoro sva djeca dolaze u seljačke kuće, a naš je seljak uredan, čist, pošten i sit, ali živi naravno po seljačku i s djecom koju primi pod svoj krov postupa kao sa vlastitom, pa djeca što dolaze treba da budu pripravna na to, da dolaze u jednostavnu seljačku kuću, pa da treba da u kući i pomažu koju malenkost, koliko to već djeca mogu, da i u polju rade, da s blagom na pašu idu itd., pa kad to i nebi tako, trebalo bi udesit jedno da im se uštedi gorak osjećaj da jedu tuđu mištinju, a onda i da se naša djeca ne pogospoduju i ne privikavaju na način života, koji nebi mogli da provode kasnije, kad se jednom opet doma vrate.

Neka se nikomu ne obećavaju ni škole, ni zanati, ni bilo šta drugo, osim dovoljno hrane, jer se na žalost u mnogo slučajeva školovanje ne može da pruži, a još manje bilo komu da zajamči. Ima doduše mnogo djece, što pohadja i škole i zanate, ali nitko ne smije da na to računa. Oko školovanja se nastoji što je više moguće, pa se po nekim mjestima osnivaju i posebni alfabetski tečajevi, gdje nema škola, ali sve je to još nepotpuno i neredovito, jer je navala djece velika, a učiteljskih sila i za normalne potrebe zemlje danas je veoma malo na raspolaganje.

Ko se paše boji, neka nikako ovamo ne doazi. Zar je to tako strašna stvar, da djete vodi na pašu bogata sada blaga po onim plodnim slavonskim poljima? — Djeca treba da rade, koliko mogu, neka se radu privikavaju, nek vide kako se ovamo poja obrađuju i blago uzgaja. Dapače. A naravno je, da onaj koji primi djete, primi ga samo iz ljubavi, od srca, pa da djetetu posvećuje svu očinsku i majčinu ljubav i brigu, ali se zato i od djece mora da traži odanost i privrženost prema svom dobroćinitelju.

I odborima u Zadru, Splitu i Sarajevu bi preporučiti, neka prije svega drugoga svrate više pažnje na našu Zagoru, na ona nevoljna i zapuštena i zabitna sela srednje Dalmacije, što su stradala od gladi i u mirno doba, na poharanu istočnu Bosnu i Hercegovinu od Vasenice do Trebinja i na ubogi grahovski i g'amočki kraj i na ljubušku sirotinju. Tamo treba zgrabiti najprije, jer je tamo pogibeli od propasti najveća.

Odje je Lečevica, Muč, Vrška, trogiraka i omiška krajina, pa Boka i zabitna seoca srednje Istre? — U Bosni izumiru upravo krajevi oko Roga-

ne bi trebao nikakov političar stideti, a jest karakteristično, da nepismenost se najviše dolaze na tako zdrave misli. Inače, kad god čovek prolazi, zubi u usima u jedan glas: „hleba, mleka, gospodaru! Ne vidjesmo davno mleka!“

Iz Proštine (kraj Krnice). Koncem meseca ožujka došli smo kući. Nakon triju godina opet kod kuće! Veseo smo se našim krajem, kao mala deca obećanim kolačima. Cim smo došli, hteli smo zaorati zemlju, ali nije bilo volova ni krava. Iza nekog vremena došli smo od vojništva obitelj po jedan par, ali već je bilo prekasno za sijanje žita i pšenice, pa smo zato sijali najviše krumpir i kukuruz. Mnogi nisu ni taj jedan par mogli dobiti, pa su im morali drugi ispomagati. Zbog toga nismo mogli svu zemlju obraditi. Jedva da imamo i trećinu polja posijanih. Žito i pšenica je dobrohno rodila, ali koja nama koristi od toga, kad mi to nismo mogli sijati. Kukuruz pak i krumpir, koji je bio naša jedina nada, uništena je suša, koja je sada naglo iza prijašnjih kiša zavládala. Vlada je već odredila nekakve komisije i već se zapisuje, koliko kilograma žitarica imamo (jer kod nas se ne može računati na qu' nego na kg). Govorka se, da će nam i to malo kilograma uzeti „za aprovizaciju“. B'va: tri godine smo umirali u tudjini od glada, a četvrtu godinu moraćemo umreti na rodjenoj grudli.

I mi smo za to, da se popiše, koliko nam je čega urodilo, jer tako će se moći konstatirati, da ništa nemamo, da nam sve fali. Hrane ima neko za mesec, neko i za dva, a ostalih 10 meseca živjećemo ili umreti od onog šta dobijemo od aprovizacije.

Dnevne vijesti.

Gusjenice u Istri. U Istri se pojavio tako ogroman broj gusjenica, pogotovo između Sapljana i Jurdana, da je željeznica morala često stati, dok nisu izmeli tračnice, da onda vlak može dalje poći. Ove su gusjenice u predjelima oko Sapljana i Jurdana te prema Rijeki oglédale do gola sve voćke. Sada su gusjenice ugnule. Ogledano se drveće opet počelo zeleniti, neke su jahuke u potpunom cvatu.

Mađarska djeca u Opatiji. U nedjelju je došla prva partija mađarske djece u Opatiju. U sveučilišni doći oko 7000. „Primorske Novine“ primjećuju na to: „S humanitarnog stanovišta nemamo, dakako, ništa protiv toga, ali je karakteristično, da dolaze djeca iz Ugarske, gdje ima svega blaga božjega, u naše krajeve, u Primorje, gdje vlada glad i nestašica svega, iz krajeva, otkuda su naša dječica morala da sele trbuhom za kruhom. Naša dječica ostavljaju domaće ognjište, majčinu skrb i milovanje, da ne pomiru od gladi, za njih se ne može naći hrane, a dolaze u te iste krajeve druga djeca na ljetovanje, iz zemlje bogate i pune hrane. Gorka, krvava ironija!“

Položaj bana Mihalovića. Povodom „Az Est-ove“ informacije iz Zagreba o položaju bana pi. Mihalovića neka otkrića protiv dra. Franka i Morvata, te navještanja istog lista o novom kursu u Hrvatskoj, koje smo i mi objavili, naglašuje organ hrv.-srp. koalicije, da taj dopis bez sumnje potječe iz krugova, koji se nadaju, da će u Hrvatskoj doći do promjene, a veli da bi bez sumnje i u Pešti neki faktori željeli drugoga bana, nego je Mihalović, koji je postao zazoran nekim faktorima mađarskog javnog života, ali to još nije eksperimentalno za ugarsku vladu, koja se mora kloniti eksperimentata. Krivo je najme shvatanje, nastavlja list, da bi se koalicija stavila na dispoziciju svake po Ugarskoj nametnutom banu, jer po temeljnom državnom zakonu i ustavnom shvatanju, ban mora da vlada uz povjerenje većine sabora. Ako neki mađarski faktori to pitanje gledaju kao obično administrativno pitanje, u velikoj su zabludi. Koalicija nije voljna dopustiti povredu parlamentarnog načina i pristati na podupiranje bana, koji bi bio isključivi eksponent ugarske vlade u Hr-

vatskoj. Ustavni život u Hrvatskoj je i u interesu Ugarske, a onaj dio organa mađarske javnosti, koji preporuča eksperimente najveći je neprijatelj dobrih odnosa između Ugarske i Hrvatske.

Sto je skandal? „Slovenec“ odgovara na to pitanje: „Da se već četiri godine sabire za udove i sirote palih junaka, i da te samo u naš ništa ne dobivaju? Ne, to nije još skandal. Da se ljudima na nebrojeno načina vuče novac iz džepova za uboge invalide i da ti kasnije ne dobiju ništa? Ne?, to još nije skandal? Skandal je tekao, upozorili ih javnost na takove odnose, a ljubljanski cenzor zaplijeni dotičnu vijest.“

Doprinosi odбору SHS žena za siročad u Zagrebu prigodom Narodnog blagdana: Stjepan Brašun, profesor, Sarajevo K 451.— S. Berkupović, Klanjec K 1681.— Rudolf Tregelj, profesor, Pazin K 1000.— Župni ured, Stara Baška (Istra) K 122.— Miloš Uzelac, paroh, Vogani K 525.— Jelka Boltek, Oskar Dremil, Dvor K 528.— Župni ured, Hreljin K 1580-26. Župni ured, Dobrinj (Istra) K 200.— Stjepan Milnarić, kapelan, Začretje K 200.— Škola Družbe sv. Cirila i Metoda, Čres K 185-60. Janko Dujak, Sisak K 2886-39. Zorka Bobinac, učiteljica, Ičić (Istra) K 701.— Adolf Radić, učitelj, Lovrana (Istra) K 694-57. Župni ured, Zagorska Selk K 676-80. Ivan Kunčić, dekan, Cerčno Goriska K 930.— Luka Kajić, sakupio u Mitrovici K 2500.— Darovateljima i sabiračima najsrdačnija hvala!

Trždanek odvjatnik uapšen. „Slovenski Narod“ donosi iz Trsta, 25. srpnja: Odvjatnik je dr. Pavento bio uapšen te je izručen vojničkim vlastima. Optužuju ga radi političkih makinacija.

U podružnici Jos. Krmpotića, ulica Franje Ferdinanda 3, mogu se dobiti sljedeće knjige:

„Matica hrvatska“: Petar Preradović: Izabrane pjesme. — Laza K. Lizarović: Izabrane pripovjeste. — I. S. Turgenjev: Novi rod. — Ferdo Šišić: Hrvatski povijest. I.—III. Pregled povijesti hrvatskog naroda. — Ema Božićević: Carobni svijet (za mladež). Narodne pripovjeste (za mladež). — Ivana Brčić Mažuranić: Priča iz davnine. Kraljević Marko (za mladež). — Josip Eugen Tomić: Manja djela. — Dinko Šimunović: Gjurđan. — Ivan Lepušić: Pustolovka. — H. S. Brdovački (pseud.): Prometna politika. — Dr. Nikola Andrić: Pod apoklitizmom.

„Moderni knjižnica“: Stepanak: Podzemna Rusija. — D'Annunzio: Ivan Episkop i druga novela. — M. Arcybašev: Revolucionar. — Morežkovski: Fiorentinske novele. Ukrasni bogovi. — Knut Hamsun: Glad. — F. M. Dostojevski: Braća Karamozovi (I. i II. — III. i IV.). Idiot (I. i II.). — Jenssen: Rato sjene. — Tavastajerna: Tajna Finakog zaljeva. — N. Notari: Tri lopova. — A. France: Bogovi suduju. — Maupassant: Umiranje duše. — Gorkij: Život suvišna čovjeka. — Rolland: Gorući grm. — B. Stanković: Noćna krv. — Strindberg: Sin služavke. — Kveder: Hanka. — G. Janson: Laži. — Marković: Karlo Drački.

„Zabavna biblioteka“: Hamsun: Viktorija. — Geyerštam: Sto žena mogu. — Deledda: Nestalija. — Balzac: Zena od trideset godina. — Bruun: Sretni dani van Zantenov. — Serac: Slava životu! — Kuprin: Himsi ljubavi. — Nagrodakaja: Dioničev gnjev. — Bourget: Dvije sestre. — H. Rider Haggard: Ona. — Zuccoli: Farul. — Lollca: Zena dragoga carstva. — Lugovoj: Polno varso. — Maclejovalki: Ljepota djevojke. — Subin: Azhejin. — Fogazzaro: Danilo Corila. — Glyn: Teodora. — Herczeg: Carstvo sanja. — Lagerlöf: Jeruzalim. I.—II. — Blicher-Clausen: Apple. — Montgomery: Nešakćen. — Bruun: Ponoćni susret. — Tiller: Ujak Benjamin. — Sezima: Pasiflora. — Bourget: Lazarina. — Kipling: Indijska džungla. — Rang: Tina. — France: Orvan krlin. — Bordeaux: Otvojeni oči. — Blicher-Clausen: Inga. — Maupassant: Jaka kao smrt. — Hermann Sudermann: Ljtaške pripovjeste.

„Humoristična knjižnica“: St. Sremac: Pop Cira i pop Spira. — N. V. Gogol: Mrtvo dušo. Tri pripovjeste. — M. Arcybašev: Sanja. Narodne sneli pripovjeste. — Jonathan Swift: Guliver kod divova. Naši novi humoristi. — S. Vöröš: Tonak Tomáš. — Guy de Maupassant: Baština — Branko Masić: Aleksa Miševića Raup safte. — Brahtelav Gj. Nušić: Nove bajljive priče. Općinsko dijelo. — A. Konstantinov: Baj Sanja. — M. B. Janović: Prva ljubav. — Ivo Vojnović: Dubrovačka Trilogija. — Emerson: Napeleon ili čovjek od dječa.

Pismene se naručke imaju upravit na „Upravu Hrvatskog Lista“. Pošiljke se odpremaju samo sa pouzecom. Na bojne pošte uz unaprijed priposlani novac.

ANKA SULIĆ
ROMAN LAH

vjenčani

ZAGREB, dne 26. srpnja 1918.

Mali oglasnik

KINO CRVENOG KRIŽA

Ulica Sergija broj 34.

Uvaošnji raspored

„Mjedena zdjela“

pustolovni film u 4 čina.

Početak:

3'15, 4'35, 5'55 i 7'15.

Ulazne cijene za ovaj film:

I. mjesto K 1'20; II. mjesto 60h

Ući se može kod svake ulke.

Ravnateljstvo si pridržuje pravo promijeniti raspored.

U trgovini poku

stva, Fil. Barbajić

u Sišanskoj ulici,

prodaje se novo pripje

— pokućstvo. —

Knjige

Dioničke tiskar

— mogu se dobiti u

podružnici Jos. Krmpotić

ulica Franja Ferdinanda br.

Oglasujte

u „Hrvatskom Listu“

Raspis natjecaja.

Ovime se raspisuje mjesto fiktivnog i odgovornog, akademski izobraženog uređnika za „Hrvatski List“ u Puli.

Isti mora biti austrijski podanik, te sposoban preuzeti svu moralnu odgovornost za sadržaj lista. Nastup službe po mogućnosti odmah. Služba je noćna, a plaća sadašnjim prehrambenim prilikama odgovarajuća, odnosno po dogovoru i sposobnosti.

Ponude se imaju slati do 1. kolovoza 1918. na: Nakladna tiskara Jos. Krmpotić u Puli, BZ Čuštoza br. 1.

Kreditno i eskomptno društvo

Pula trg Čuštoza 45

prima u pohranu novac uz najviši mogući

kamatnjak, te isplaćuje uloške po dogovoru,

bez obzira na ratno doba u svakoj visini.

Uredovni satovi samo od 4 do 5 po podne.

Skladište pokućstva

N. Perković

Albrachtova ulica 39.

U različiti držim različite vrste pokućstva, namještaje, zofe itd. Preuzimam svakojake tapezarske poslove, popravke i narudžbe po umjerenim cijenama.

S velepštovanjem

N. Perković.

Sjetite se naše partivovne „Družbe

sv. Cirila i Metoda“.

ženja. Mjesto proširivanja narodnog programa novim sadržajima, odgovarajućim potrebama novijeg vremena i naroda u ovom vremenu, izgubio je narod i taj zadnji cilj, s kojim je bila vezana samosvijest naroda.

Sami narod je dakle štito glagolsku knjigu, njegova je zasuga, da se očuvala od posvećene propasti i zaboravi. A kako ju je znao štiti i braniti, o tome nam priča narod sam kroz ironiju nekog spjehskog arkidjaka imenom Toma. U Jagićevom sastavku čitamo o tome: „Čini se, da je zabrana XI. slojčca (zabrana glagolice 1059.) izazvala mnogo smetnje i nezadovoljstva u hrvatskim krajevima. O tome bi mogao svjedočiti Toma, arkidjakon spjehski, koji, da se naruga neukoj prostoti Hrvata, priča sa puno ironije o nekome Ufu (Vuku?), koji da je bio čak u Rimu, da posreduje u korist slavenske liturgije, te je poslije nagovorio bezazlene Hrvate, da pošaju k papi: deputaciju s nekim neukim, bradavim starcem na čelu. Papu s blažnj. vaše koliko slovenska služba toliko i brada izaslanog starca. Na silu obrijaše starčevu bradu, a on povjerova, da je tom procedurom od pape priznat za hrvatskog biskupa. Po Tominom pričanju to se zbivalo na otoku Krku, stoji dakle u vezi s lamošnjim glagolizmom, koji čini se,

da već tada nije bio nigdje tako jak, kako upravo na tom otoku“.

To je bilo prije 850 godina! I mi smo danas zahvalni pakosnoj nakani neprijatelja našeg naroda, da nam je zabi ježio ovaj potresni za nas događaj iz najstarije naše kulturne povijesti. Taj neuki i prosti narod odvažio se na put u Rim, što u ono doba nije bila tek zabavna šetnja, sam je išao da apelira na papu, koji je u ono doba bio najugledniji vladar na svijetu! Što bi danš kazali, da naš krčki seljaci krenu k caru, da mu se prituže? Kako se ne bi divili onim našim predjima, koji su tako smjelo istupili u obranu narodne stvari, smiješni dođuše za Tomu u svojoj bezazlenoj i slijepoj vjeri u pravdu na svijetu, ali za nas udiviljenja vrijedni. Ova Tomina priča od neprocjenjive je vrijednosti za našu historiju. Ona potvrđuje naše mnijenje o nacijonoj svijesti našeg naroda u ono tako daleko i maglovito doba. Naš je narod bio kao blagoslovljena njiva, koja je čekala na sjeme; ali sijaka nije bilo. „Mnogo bi glagoljštvo i u crkvi i u državi bilo unapredjeno, da su hrvatski krajevi i knezovi, župani i vlastela onako prigrili slovensku knjigu, kao što su to učinili bugarski i srpski vladari, jedan Siméon ili

Stefan Nemanja. No u njih ne bijaše te snage, da bi bili mogli odoljeti utjecaju Rima i starih kulturnih tradicija rimske Dalmacije.“ (Jagić u spomenutoj študiji.) Narod su izdali oni bolji krugovi, župani, knezovi i krajevi, koji su se prilagodili posvema tuđim prilikama; izgubili se u udobnostima zapadne civilizacije, koji su zapali u tuđnjačke staleške grijehe i služili nesvjesno tuđim idejama, što su u svojim posjednicima bile sto tako kobne za njih kao što i za narod. S narodom je živio i trpio siromah i prezren pop glagoljš, a narod sam, koji je već u najstarije doba davao Mlecima graditelje, umjetnike i naučenjake, nije smogao jednog rodjaka-odvjetnika za svoja prava, da ga sačuva od gorke poruge jednog Tome arkidjaka, da ga dostojno zastupa svojim znanjem, za koje se je trebao zahvaliti narodu, pred poglavicom crkve u Rimu. Kao da je to vječita tragika našega naroda, kao da se desilo tek jučer. A postupak onog pape, njegovu pavlenska ironija, s kojom se narodu ruga, kad traži svoja prava, i narodu gradjuje ga prevarom, kao da je trajni sistem, kojim se izigrava naš narod. Već u 11. stoljeću podrugivali se vjeri hrvatskog naroda u pravdu i pravdu.

(Nastavit će se.)

Poljodiv

HRVATSKA lista: U pr...
za stavu pod. K...
za polugodište K...
rotaciono K 19...
našo K 4—, u ma...
daji 16 fil. pojedini...
GLAŠI primaju...
upravi lista trg Ču...

Godina IV.

Na sl

Hrvatski list...
mi pripočujemo...
važnih pitanja za...
Medju našim...
vrijeme jedna su...
Beča, Oraca i...
sudenata, dok s...
relativno vrlo s...
ovskoj jedva d...
venska akadem...
osudjuje takvo p...
rijente, da ne i...
slikan njezin mo...
na kome se ovd...
koliko se tiče g...
ćemo se naredn...
slavenskim univ...
koljege iz Beča...
Nije mi ni...
jednostranost i...
Pogledajmo sar...
izvan granica M...
punim pravom, ...
znati svoju snag...
turnim težnjama...
sapatničkih nar...
uzorima. Koliko...
koji smo po d...
treba solidarno...
kazao je ovaj...
besvjesne (cenz...
paralelu, šta sv...
faktualno obraz...
mačkim mjestim...
Elemente“. Na s...
bratski i pružaj...
otvaraju pristup...
toga sva s'ave...
centri naciona...
koji pokreće i...
pred očima, d...
stima dobijam...
„Praterkultur“...
Naročito is...
srce naroda, ko...
cije'oj historij...
to'liko heroizma...
cijelom svijetom...
bačio na površ...
nego osigurao...
cionalne težnje...
sudbinu.

Možda se...
prehrane. Na u...
je vrijeme „Ce...
davao ručak uz...
naših ljudi i ka...
neobično susre...
se našim sirom...
Pragu to'liko, i...
ne će moći pos...
Stojim na...
Adresa do 15...
morje, a pos'je...
Zagreb, 25...

Poziv taj...
mišljanje i uva...
suvišnih riječi...
kakva tetargija...
obraženim našim...
a da niko za nji...
sobno poznaju...
dincima, koji se...
svijet da pripo...
kačkih kao'ički...
Ovih je d...
od ični češki pu...
da'eko od konze...
liberalna koga...
džastija u Prag...
energije, po'eta...
budući kulturni...
s hohštap'erskim...
prohorave u Pr...
českoga jezika...
darska društva...
ciju češkoga nar...
prazna srca i p...
za syagdašnjim...
Pisac je ov...
tovo sva intell...
sposobnos' za r...
ciju, koja je ter...
Medjutim,